

3/10/2016

[Bruixes catalanes: l'estudi encantador de Cels Gomis](#)

(1616). Una de les poquíssimes

Portada d'una causa, promoguda per l'abat de Poblet, contra una dona acusada de "Bruixa y metsinera" il·lustracions sobre bruixes que conservem .

"Plou i fa sol, les bruixes es pentinen; plou i fa sol, les bruixes es fan dol". La cançó infantil fa referència a una llegenda de Vallbona de les Monges, segons la qual les bruixes que vivien vora la població urgellenca sempre anaven descabellades, i només es pentinaven quan plovia i solejava. Es tracta d'un exemple entre desenes. La llista de municipis catalans on s'han contat històries com aquesta és molt llarga, i abraça tot el país: Dosrius. Cervera, de Castellterçol, Viladrau...

El folklorista Cels Gomis coneixia el gran arrelament de la bruixeria en l'imaginari col·lectiu català, i decidí fer una intensa tasca de recerca. Fruit d'aquests esforços, sorgeix *La bruixa catalana, aplec de casos de bruixeria i supersticions recollits a Catalunya a l'entorn dels anys 1864-1915*, recentment editada per [Edicions Sidillà](#). L'obra abraça el ventall de poders màgics de les bruixes, tal com a acrediten el títol d'alguns capítols i històries: "*Bruixes i bruixots transformats en animals*", "*La bruixa i les tempestats*", "*La velocitat de translació de les bruixes*", "*El dimoni. Aparicions nocturnes*", "*El mal donat*" o "*La nit de Sant Joan*".

Adrià Pujol, prologuista de l'obra, destaca el paper fronterer exercit per Gomis, un professional independent que viu al marge de l'acadèmia i no necessita retre comptes a ningú, com a pont entre el romanticisme promogut pels renaixentistes i els coneixements arrelats en les classes populars: "exhibeix el tresor de la cultura popular catalana perquè la gent pugui superar-lo", apunta. Enginyer de professió i anarquista per convicció, Gomis guia els seus estudis per un mètode racional i una voluntat emancipadora. Desitja despullar el caràcter màgic de les creences cristianes perquè la gent pugui començar a viure sense pors. Si bé mostra el mateix rebuig envers la mitologia pagana, en la mesura que també s'oposa a la concepció de progrés i racionalitat, Gomis no pot evitar sentir-se enamorat d'un sistema de creences que es basa en la idolatria a la natura.

Segons Emili Samper, autor del llibre *De l'anarquisme al folklorisme. Cels Gomis i Mestre (1841-1915)*, Gomis mereix ser considerat un investigador avançat als seus temps: "En la seva obra folklòrica —apunta Samper— respecta les formes originals dels seus informants, anota la informació contextual i no en censura el contingut. Aquests trets l'acosten als mètodes utilitzats avui dia en l'anomenat treball de camp i que no eren comuns en la seva època". Per informar-nos més extensament sobre de Cels Gomis, Samper i Pujol ens remeten a l'article que Llorenç Prats va escriure sobre la seva figura l'any 1987.

L'estudi sobre la bruixeria catalana, més enllà d'erigir-se com un simple registre de llegendes locals, vol exercir com a antídote contra la superstició. Recordem que [400 dones catalanes foren executades a Catalunya, entre el segle XV i XVI](#), acusades de pertànyer a sectes satàniques, entorpir les collites o provocar múltiples assassinats. Les ràtzies foren especialment sagnants entre 1548-49 i 1621-22, períodes en els quals fins i tot s'institucionalitzaren els caçadors de bruixes.

Amb aquesta publicació, Edicions Sidillà segueix promovent la recuperació d'obres cabdals, i massa sovint infravalorades, del patrimoni etnològic català. Els admiradors de l'obra del folklorista reusenc poden consultar [Zooloogia popular catalana](#) i [Botànica popular catalana](#) en la mateixa editorial.